

# Top 10 meerstammige bomen: ‘Die laten het echte karakter van een boom zien’



Marko Mouwen

‘Meerstammige boom is een stukje kunst’

Landschapsontwerpers en tuinarchitecten kiezen vaker voor meerstammige bomen. Marko Mouwen van Boomkwekerij Ebben vindt het prachtig dat hierdoor meer variatie en natuurlijkheid ontstaat in het beeld: ‘Vanuit het oogpunt van productie, maar ook uit architectonisch perspectief waren we altijd obsessief bezig met rechte, takvrije stammen. Het is hoog tijd om daar lossier mee om te gaan. Bomen zijn tegenwoordig echte eyecatchers.’

Auteur: Karlijn Raats

Net als andere bosbouwlanden zagen wij in Nederland vanuit de bosbouwtraditie bomen altijd graag met rechte stam en weinig zijhout. Dan had je immers zo weinig mogelijk noesten. Daarnaast was een uniforme laan met rechte hoogstambomen van oudsher een teken van

rijkdom. Nog altijd worden laan- en straatbomen 4,5 m opgekroond zodat vrachtwagens en bussen eronderdoor kunnen.

#### **Bomen naar onze hand gezet**

‘Vooral het opkronen is van belang voor de

veiligheid. Maar vanwege de beperkte ruimte in Nederland en de dreiging van het water zit het óók in onze cultuur om elke vierkante centimeter landschapsinrichting naar onze hand te zetten’, aldus Marko Mouwen van Boomkwekerij Ebben. ‘Zo hebben we vaak geprobeerd om



1. *Zelkova serrata*

hoogstammen te maken van meerstammigen of karakteristiek groeiende bomen. Maar met deze rechte, opgekroonde hoogstambomen hebben wij de boom een stukje karakter ont-nomen. En mensen houden van karakteristiek gevormde bomen. Dat is bijvoorbeeld te zien aan bruidsparen die hun trouwfoto's onder deze bomen maken.'

#### Terug naar de basis

Door het meerstammig maken van bomen attenderen we de mensen die erlangs lopen op de habitus; ze kijken dan beter naar de stam en de kroon. 'We hebben in het straatbeeld al zoveel wat recht is, zoals verkeersmasten en lantaarnpalen', zegt Mouwen. 'En bijna alles

2. *Prunus yedoensis*

#### Esthetiek en techniek

Mouwen vergelijkt een meerstammige boom met een stukje kunst. 'Het is esthetisch gezien een mooi object. Bovendien kun je jaar-rond genieten van het silhouet en karakter van een meerstammige boom. Alle andere esthetische aspecten van een boom, zoals herfstverkleuring, bloei en vrucht, zijn tijdelijk.' Meerstammigen passen uiteraard in een park of op een rotonde, maar volgens Mouwen zijn ze ook uitermate geschikt voor op een dak of in een boombak. 'En tot slot blijft een meerstammige boom ook mooi als er bijvoorbeeld door droogte topjes afsterven. Die topjes kun je eruit knippen en daarna is de boomvorm nog steeds

mooi. Dit in tegenstelling tot een rechte hoogstam, die enorm lelijk wordt wanneer de top van de kroon afsterft.'

Mouwen stipt nog een technisch aspect aan: 'Het zwaartepunt van een meerstammige zit net boven de kluit; bij een hoogstamboom is dat net onder de kruin. Hoogstambomen waaien dus sneller scheef en vallen sneller om dan meerstammige bomen. Meerstammigen zijn veilig om aan te planten, ook op daken.'

#### 1. *Zelkova serrata*

Dit is een snelgroeiende boom, 10-12 m hoog, uit China, Japan en Korea. De Duitse botanicus en wetenschapper Philipp Franz von

3. *Prunus sargentii* 'Charles Sargent'

Siebold bracht deze boom in 1830 naar de Hortus Botanicus van de universiteit in Leiden. Vandaaruit heeft de boom zich verspreid over Europa. Hij heeft een prachtige goudgele en oranjerode herfstverkleuring en zorgt in de winter met zijn kale, fijne twijgen voor een mooi silhouet. *Zelkova serrata* is volledig bestand tegen extreme temperatuurschommelingen en warmte en heeft een fenomenale winterhardheid. Hij past als hoogstam en meerstammige in daktuinen, op pleinen, in parken en in industriegebieden. Hij is geschikt voor verschillende bodemtypes, waaronder zand en klei. Hij past minder goed in straten vanwege de lage takaaanzet. Hij gedijt in een warme, zonnige, halfbeschaduwde standplaats en is een goede vervanger voor de iep, omdat hij weinig plaag- en ziektegevoelig is.

Mouwen: 'Ik ben fan van *Zelkova* vanwege de drie hete zomers die we achtereenvolgens hebben gehad. Overal waar ik geweest ben, ook buiten de kwekerij, deed hij het goed. Zowel op daken als in het straatbeeld en in privétuinen stond hij nog goed in het blad, terwijl andere boomsoorten het moeilijk hadden. Ook ben ik fan van meerstammigen die van nature een dak vormen, zoals *Zelkova serrata*.'

#### 2. *Prunus yedoensis*

Deze boom komt van oorsprong uit Japan en kan uiteindelijk tussen de 6 en 10 m hoog worden. *Yedoensis* verwijst naar *Yedo* of *Edo*, de oude naam voor Tokio. Hij werd in 1901 voor het eerst beschreven door de Japanse botanicus Jinzo Matsumura. Ernest Henry Wilson, een botanicus uit Gloucestershire in het VK, ontdekte dat het eigenlijk een kruising is tussen *Prunus itosaukura* en *Prunus speciosa*. Hij bloeit rijk en enkelvoudig in april met witte

## 'Vroeger was een zwembad het centrepiece van de tuin, nu is dat een meerstammige boom'

in de particuliere en openbare ruimte onderstreept dat onze omgeving *gemaakt* is. Een meerstammige boom herinnert ons aan de natuur, en aan speelsheid. Kinderen worden erdoor aangezet om in de boom te klimmen.'

'We gaan wat vaker terug naar de basis en naar het verleden in onze ontwerpen', legt hij uit. 'We bestuderen hoe een boom zich ontwikkelt als de mens er níét aankomt. Bijvoorbeeld doordat reeën of schapen aan boompjes vreten op de heide, waardoor deze zich als meerstammige ontwikkelen. Of doordat een eekhoorn er eikel-tjes begraaft voor de winter en die vervolgens vergeet, waardoor er een meerstammig boeketje ontstaat, een meerstammige boom.'



4. *Malus toringo* 'Brouwers Beauty'

tot zachtroze bloemen die licht naar amandel ruiken, en wordt veel bevolgen door bijen. Hij heeft een gele herfstverkleuring en is geschikt als hoogstam en meerstammige in lanen, brede straten en parken.

Mouwen: 'Deze boom is enorm populair; op onze kwekerij is het de nummer één. De Nederlandse benaming van deze sierkers is yoshinokers. Het is een van mijn favorieten omdat hij door zijn meerstammige groeiwijze een natuurlijk dak vormt. Hij is op veel plekken toepasbaar, maar het is ook een echte aanrader voor particuliere tuinen. *runus yedoensis* staat hoger in mijn persoonlijke lijst dan *Prunus sargentii* 'Charles Sargent' dankzij zijn habitus en bloei.'

### 3. *Prunus sargentii* 'Charles Sargent'

Deze cv werd ontdekt door – de naam zegt het al – Charles Sargent, de directeur van het Arnold Arboretum in Boston in de Verenigde Staten. Hij selecteerde zaailingen uit *sargentii* waarvan de onderste takken bijna horizontaal stonden. Zo ontstaat er op latere leeftijd een rondere kroon. Deze cv wordt 8 tot 10 m hoog. In april/mei valt hij meteen op door zijn prachtige bloei op het kale hout. De roze bloesem is iets subtieler dan die van *Prunus yedoensis*. De talrijke enkelvoudige bloemen hangen met twee tot vier bijeen. Bijen zijn er dol op. De bloeiperiode duurt drie weken! 'Charles Sargent' draagt zelden vruchten. Als meerstammige is 'Charles Sargent' perfect voor tuinen en parken. Hij staat het liefste beschut of in de zon op voedzame, vochtige en enigszins zure doorlatende grond.

Mouwen: 'Deze boom heeft een fenomenale herfstverkleuring: oranje tot vuurrood. Dit



5. *Mespilus germanica*

is een van de weinige sierkersen die verharding verdraagt, strooizout enigszins en droogte behoorlijk goed. Hierdoor is hij uitermate geschikt als hoogstam in lanen, brede straten en op pleinen en parkeerplaatsen. Maar ook als meerstammige is 'Charles Sargent' perfect voor tuinen en parken! Hoewel hij erg gezond is, is 'Charles Sargent' wel gevoelig voor bodemverdichting. Een goede ondergrondse groeiplaats is aan te raden, vooral in verharding.'

### 4. *Malus toringo* 'Brouwers Beauty'

*Malus toringo* 'Brouwers Beauty' is een selectie uit *Malus toringo*. Vanwege zijn gezonde en meer opgaande groei werd hij in 1975 geselecteerd en geïntroduceerd door de voormalige Nederlandse boomkwekerij Brouwers in Groenekan. Deze kleine boom van 4 tot 6 m bloeit overdadig, eind april/begin mei. Met zijn wat afhangende takstructuur is hij geschikt voor tuinen, parken, bredere straatprofielen, groenstroken, plantsoenen en pleintjes in woonwijken. Ook kan hij worden gebruikt in kleinere tuinen.

Mouwen: 'Als meerstammige vormt deze cv een mooi natuurlijk dak. Hij heeft bovendien heel mooi ingesneden blad, een rijke witte bloei met daarna prachtige kleine, ronde, geeloranje vruchten en een goudgele herfstverkleuring.'

### 5. *Mespilus germanica*

*Mespilus germanica* komt uit Zuid-Europa, West-Azië en de Kaukasus. Hij wordt 4-6 m groot en relatief breed. Rond de zevende eeuw heeft hij zich bij ons gevestigd met behulp van de mens. De bronskleurige vruchten zijn in november rijp en eetbaar. Deze meerstammige struik staat graag in de zon. In de herfst heeft het blad fraaie herfstkleuren. In mei-juni



6. *Zelkova carpinifolia*

bloeit *Mespilus germanica* met een simpele, wit-roze, enkelvoudige bloei. De bloemen vormen een uitstekende voedingsbron voor bijen en vlinders. De sierlijke bruine vruchten blijven lang aan de boom hangen. Hij is goed winterhard, zeer bestendig tegen hitte en verdraagt ook droogte vrij goed. Hij tolereert veel verschillende grondsoorten.

Mouwen: 'Deze boom heeft een prachtig dakvormig silhouet als meerstammige en een mooi donker groen blad. Het leuke aan mispel is dat het een vergeten vrucht is, net als kweepeer. Je kunt er confituur van maken. De vruchten zijn pas eetbaar nadat ze bevroren zijn geweest. Vogels en kleine zoogdieren zijn er gek op. In het najaar heeft mispel een prachtige oranjegele tot bruinrode herfstverkleuring. Hij is geschikt voor uiteenlopende locaties, onder meer in parken, tuinen, daktuinen en boombakken. In Zuid-Limburg zie je ze nog weleens in hagen en bosplantsoenen staan. Ze worden gelukkig weer steeds vaker geplant in fruitgaarden, maar ook in voedselbossen.'

### 6. *Zelkova carpinifolia*

Deze boom is afkomstig uit Transkaukasië en kan 35 m hoog worden. Hij is geschikt voor voedselrijke gronden en kan slecht tegen voortdurende natte omstandigheden. Hij staat het beste in parken. Mouwen: 'Dit is mijn favoriete boom. Hij vormt een soort paddenstoel, een ovale, vaasvormige kroon, in plaats van een dak en heeft een kleiner en minder spits blad dan *serrata*. Hij heeft van nature een prachtige grillige takstructuur. De stammen hebben dus al in eerste paar meter veel karakter. Hier kun je 365 dagen per jaar van genieten. Als hij ouder wordt, werpt hij schors af en toont hij licht-oranje onderschors.'





7. *Juglans regia*

### 7. *Juglans regia*

*Juglans regia* (20-30 m) komt van oorsprong uit Centraal-Azië. De verspreiding naar West-Europa verliep via de Macedonische veroveringstochten onder Alexander de Grote, omwille van de eetbare vruchten. Als meerstammige is hij toepasbaar in parken, tuinen en voedselbossen. De boom verspreidt wel een geur die de meeste insecten op afstand houdt.

### 8. *Pinus sylvestris*

*Pinus sylvestris* is een echte pionierboom, die groeit onder extreme omstandigheden en op waterdoorlatende grondsoorten, zoals arme zure gronden, droge zandgronden en rotsige bodems, mits in de volle zon. Hij verdraagt droogte en wind en is ook geschikt voor het kustgebied.

Deze grote (25-30 m) inheemse boom heeft het grootste verspreidingsgebied van alle *Pinus*-soorten: van Ierland en Portugal tot aan het verre oosten van Rusland en Mongolië. Weinig bomen zijn zo karaktervol als de grove den, met zijn schitterende grillige stammen, takken en bast en wintergroene kroon. Hij is geschikt voor aanplant in vrijwel elke situatie, mits er genoeg ruimte is om zich te ontwikkelen.

Mouwen: 'Deze boomsoort heeft een wintergroene kroon, waardoor hij jaarrond een groen element vormt. Hij is bijzonder karaktervol door zijn schitterende grillige stammen en takken en orangerode, grillige bast. Hij geurt heerlijk, een harsachtige dennengeur. Bij mij thuis zitten er altijd steenuilen in de dennen. En tot slot is *Pinus sylvestris* een van de waardevolste bomen voor het afvangen van fijnstof. Veel moderne ontwerpen bevatten



8. *Pinus sylvestris*

*Pinus sylvestris*; zo staat er een heel markante bij het ziekenhuis in Apeldoorn.'

### 9. *Magnolia 'Susan'*

*Magnolia 'Susan'* (beverboom) is een van de acht Kosar-DeVos-hybriden, beter bekend als de 'Eight Little Girls'. Deze acht zaailingen werden door Francis DeVos en William Kosar van het National Arboretum in Washington DC in de Verenigde Staten geselecteerd uit een kruising van *Magnolia liliiflora* met *Magnolia stellata*. De beverboom wordt in de volksmond ook wel valse tulpenboom genoemd. Het wordt een grote heester tot kleine boom (2,5 - 3 m) met een parasolvormige, halfopen kroon. *Magnolia 'Susan'* draagt zelden vruchten. De weinige vruchten die verschijnen, zijn oranje en roze-rood en hangen in trossen aan de boom.

Mouwen: 'Deze gezonde cv bloeit tweemaal, in april-mei en in de loop van de zomer, met een prachtige bloesem en grote, tulpvormige roze-violette bloemen die naar kruidnagel ruiken. Het eironde, grote groene blad heeft een gele herfstverkleuring. De beverboom is een prachtige meerstammige boom voor grote en kleine tuinen, met een grote sierwaarde in het voorjaar. Ook in groenstroken, bakken en containers en in parken is de selectie goed toepasbaar.'

### 10. *Tilia cordata 'Winter Orange'*

*Tilia cordata 'Winter Orange'* werd in 1977 als zaailing gevonden in een wilde populatie in een bos. In 1988 werd hij geïntroduceerd in de handel door boomkwekerij J. Mouws in Zundert. Hij is als meerstammige breed toepasbaar, zoals in lanen en parken en op daken. Hij blijft beduidend kleiner dan de soort *Tilia cordata*.



9. *Magnolia 'Susan'*



10. *Tilia cordata 'Winter Orange'*

Mouwen: 'Dit is een kleiner blijvende linde (5 - 10 m), die ook goed toepasbaar is in kleinere tuinen. Hij heeft zeer opvallende orangerode twijgen en is vooral in de winter een schitterende verschijning. Eind juni verschijnt er een heerlijk geurende crèmekleurige bloesem aan de boom. Deze bloesem zorgt voor een grote biodiversiteit in de tuin, aangezien hij voor bijen en vlinders erg aantrekkelijk is. In de winter verkleuren de twijgen. Het donkergroene blad verkleurt geel in de herfst en in de winter verkleuren ook de twijgen.'



**BE SOCIAL**  
Scan, lees & deel!